

Primera exposició de l'artista valencià, 34 anys després de la seva mort

Redescoberta de l'il·lustrador Capuz

La sala Artur Ramon de Barcelona exhibeix per primer cop originals de l'il·lustrador i cartellista Pasqual Capuz (1882-1959), artista valencià establert a Barcelona l'any 1907 que va col·laborar a *Papitu* i *L'Esquella de la Torratxa*.

No havia exposat mai en una sala d'art, perquè la seva obra era pública: dibuixava a *L'Esquella de la Torratxa* i al *Papitu*, il·lustrava les col·leccions *El Cuento del Dumenge* i *La Novel·la d'Ara* i feia cartells publicitaris del sabó Heno de Pravia, l'Obra del Bon Mot, la crema d'illustrar sabates Extra i la Creu Roja.

Pasqual Capuz i Mamano, nascut a València l'any 1882, va establir-se a Barcelona l'any 1907 i aquí va començar la seva carrera de cartellista i d'il·lustrador de revistes i col·leccions editorials barcelonines i valencianes, carrera que va portar a terme amb molta intensitat durant les primeres dècades del segle.

Fins al 23 d'octubre es poden veure i comprar a la sala Artur Ramon

Jabón Rocamora. Tinta i aquarel·la, 26,5 x 8,5 cm.

mon del carrer de la Palla de Barcelona alguns originals dels seus cartells i de les seves il·lustracions. Els conservava un altre valencià establert a Barcelona, amic seu, Ferran Povo, antiquari i interiorista mort al juny de l'any passat, fill de l'il·lustrador Francesc Povo, autor d'algunes de les portades de les novel·les de Blasco Ibáñez i decorador de ventalls. La primera feina de Pasqual Capuz va ser la de decorador i dibuixant anònim a la fàbrica de ventalls de Francesc Povo.

Algunes d'aquestes dades, les podem llegir en la biografia-estudi del catàleg que la sala Artur Ramon va encarregar a Pilar Vélez, directora del Museu de les Arts Gràfiques de Barcelona. La investigadora ha comptat amb les indicacions de Teresa Lloret i dels responsables del Museo Nacional de Cerámica y Artes Suntuarias de València, on es troben alguns dels olis que va fer l'il·lustrador.

TRES VALENCIANS A BARCELONA

"Pasqual Capuz -ens diu Pilar Vélez- pertany al petit reducte d'artistes valencians que vénen a principi de segle a Barcelona, que són Josep Segrelles, Lluís Garcia Falgàs i ell. A més de la procedència i l'amistat, eren parents."

Pasqual Capuz s'havia casat, abans de traslladar-se a Barcelona, amb la germana de Garcia Falgàs, Teresa. I Segrelles tenia una germana casada amb un germà de

L'Esquella de la Torratxa. 1909. Aquarel·la i tinta, 13,2 x 8 cm. 13,5 x 9 cm.

Garcia Falgàs. Segrelles és el primer a venir, l'any 1904, i Garcia Falgàs, el darrer, poc després de Pasqual Capuz, no abans del 1907. "Capuz i Garcia Falgàs es portaven només un any de diferència i s'havien fet amics a l'Escola de Belles Arts de València."

L'aproximació de Pilar Vélez a la vida i l'obra de Pasqual Capuz s'ha convertit en el primer estudi de l'il·lustrador, home "poc amant de tertúlies i vida de promoció social", escriu Pilar Vélez, que "passà força desapercbut de la crítica, cosa ben palesa en el fet que no hi ha gairebé bibliografia sobre la seva obra, tret d'alguns articles necrològic i alguna referència en obres generals sobre la il·lustració valenciana."

Pasqual Capuz i el seu germà, l'escultor Josep Capuz, pertanyien a una nissaga d'artistes valencians, d'origen valencià, que es remunta als segle XVII, quan

Julio Capuz, escultor, arribà de Roma i s'instal·là a València. Tot el segle XIX és ple de firmes Capuz, en el món de l'art.

"Capuz -segons Pilar Vélez-, un cop a Barcelona, comença a treballar als tallers de litografia de Seix & Barral, un dels més importants del moment pel que fa a la producció de cartells. Ben aviat, però, inicià la seva col·laboració com a il·lustrador en diverses revistes, tant barcelonines com valencianes. És a dir, en poc temps passa de ser un dibuixant anònim a ser un reconegut il·lustrador que té la possibilitat de treballar al costat de grans firmes com ara Juan Gris, Feliu Elias o Xavier No-

gués, per esmentar-ne només alguns, cosa que influirà sens dubte en la seva trajectòria incipient, tot i que decidida.”

La seva entrada en el món de la il·lustració barcelonina és fulgurant. Ho hem pogut comprovar, aquests mateixos dies, a la fira del llibre vell del passeig de Gràcia. El llibreter Marca hi tenia a la venda diversos números de l'*Almanach de L'Esquella de la Torratxa*. Entre ells els de l'any 1908, publicat el 1907, el primer any barceloní de Pasqual Capuz.

En aquest almanac, Capuz hi publica onze il·lustracions, entre elles, l'avantportada i la portada. També col·laborarà en molts del almanacs posteriors. En el del 1910 il·lustra els dotze mesos. La consideració de gran il·lustrador hi és evident. Jordi Umbert, director de la sala Artur Ramon, també creu que és un dels millors il·lustradors de l'època.

“En aquesta primera etapa —considera Pilar Vélez— encara està molt lligat a les seves arrels. En el món de la il·lustració valenciana de la primera dècada del segle, ell, els joves artistes esmentats i alguns altres com Ballester, Pertegàs o Dubón es movien a l'entorn de Manuel González Martí, Folchi, dibuixant modernista, creador de diverses publicacions on tots ells col·laboren. A *Impresiones*, creada el 1908, amb una tardana imatge modernista, de referències catalanes, hi fa una sèrie de col·laboracions on la protagonista és la dona d'aire aristocràtic, presentada amb un toc molt personal i una delicada elegància, que ens fa pensar en l'obra de Xavier Gosé i Juan Gris.”

DIBUIXANT MOLT ORIGINAL

Aquells mateixos anys col·labora a la col·lecció valenciana *El Cuento del Du-menge* (1908-1909), però la tasca clau d'aquest primer període, considera Pilar Vélez, són tots els seus dibuixos —“d'una gran originalitat”, segons la *GEC*— fets per al *Papitu*. “Els seus dibuixos, de traç esquemàtic i nerviós, són investits de doble sentit i acostumen a presentar la dona de preu”, ens diu.

L'exposició —un acte de justícia, un homenatge, una redescoberta, una recuperació— compta amb originals del *Papitu*. Un d'ells estava sense identificar. És la il·lustració, a tota pàgina, de l'acudit publicat a la pàgina 57 del número de 24 de gener de 1912, i n'és protagonista, natu-

La sala Artur Ramon exposa aquest dibuix del *Papitu* del gener de 1912. ARXIU

ralment, una mitja virtut. El vam poder identificar gràcies, un cop més, al llibreter Marca, que tenia alguns *Papitus* dels anys de Capuz.

A les darreries de la segona dècada, Capuz, escriu Pilar Vélez en el catàleg, reconduïx la seva labor vers el món del cartell, alhora que inicia la seva labor docent a l'Escola de Llotja. Com a cartellista, la *GEC* el considera un dels millors del primer quart de segle.

L'any 1920, recorda Pilar Vélez, fa el cartell de la VII Fira de Joguines de Barcelona, i el 1933, el de la Gran Fira de València. El llibreter Marca també tenia mostres del Capuz cartellista, el cartell de la crema d'enllustar Extra que ocupa-

Cartell del Carnaval de 1920. Aiguada. 133 x 109 cm. ARXIU

va la contracoberta del programa del *Carnaval de 1916*, de Barcelona.

Aquests anys vint, Capuz continua il·lustrant revistes, “treballant per exemple en la publicació barcelonina *Color*, imprès de to marcadament eròtic, on fa tota una sèrie de dibuixos amb el seu traç esquemàtic i nerviós del *Papitu*, tot i que més cantellut.”

Durant els anys 23 i 24 il·lustra llibres de la col·lecció popular *La Novel·la d'Ara*. En algun cas, arriba a fer, a més de la coberta, onze il·lustracions en un sol llibre, com ara a *El preu de la sang*, de Ventura Gassol, com vam

poder consultar a la parada del llibreter Costa al passeig de Gràcia, juntament amb altres títols il·lustrats per Capuz, com *Els centaures*, de Víctor Català.

Després de la guerra, les oportunitats de poder col·laborar en publicacions il·lustrades queden, com se sap, molt reduïdes, i Capuz

es limita a prosseguir la seva tasca docent a Llotja —on es jubilarà al 1952, amb setanta anys—, tret d'algun esporàdic intent de retornar al cartellisme publicitari.

Aquest home culte i refinat, en paraules de Pilar Vélez, ple de vitalitat, que havia gaudit d'un tarannà obert, lliure, deslligat de tota mena d'imposicions, com explica segurament la seva nombrosa dedicació al dibuix eròtic dels inicis, es reclou en la seva vida matrimonial i, afectat per una profunda sordària, fa mutis a l'espera de la mort, fins que, trenta-quatre anys després, un antic promotor teatral, Jordi Umbert, ens l'ha retornat a escena, en horaris laborables de matí i tarda, al carrer de la Palla de Barcelona.

Lluís Bonada

Teatre Eclectico. ARXIU
1920-1930. Aquarel·la
i tinta, 19,8 x 13,5 cm.